

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Præcipuæ objectiones solvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

ceptum istud. Item Matth. 19. dicunt Pharisei: *Quid ergo Moyses mandavit dare libellum repudij?* Respondit Christus: *Ad duritiam cordis vestri, permisit vobis dimittere uxorem.* Quibus locis, precipere & permittere, pro eodem accipiuntur. Quando ergo in Scriptura dicitur Deum excicare, indurare, decipere, vel in errorem inducere aliquem, hoc non debet intelligi positive, sed negative tantum, seu permissive: quia scilicet, cum Deus malum, & peccatum, aut errorem, vel deceptionem impedire posset, conferendo majora auxilia, & cognitionem clariorem, cum quibus peccatum, deceptio, aut error stare non possent; id tamen suo iusto iudicio non facit, sed peccare & errare permittit.

§. III.

Præcipua objectiones solvuntur.

96. **C**ontra præcedentem conclusionem obijci solent varia Scripturæ testimonia, quæ videntur innuere aliquos Prophetas, vel sanctos viros, Spiritus Sancti instinctu esse mentitos, aut falsum locutos, subindeque Deum, saltem per ministros, posse mentiri, seu falsum asserere. In primis enim 4. Regum 2. Isaias dixit Ezechie Regi: *Morieris tu & non vires*, & tamen supervixit quindecim annos. Secundo Jonas cap. 3. dixit ex parte Dei Ninivitis: *Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur*, & tamen non est subversa illa civitas. Tertiò Abraham Genes. 22. consensurus montem ad immolandum Isaac, dixit servis suis: *Expectate hic, ego autem & puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos*; in quo certe fuit mendacium; nam cum ex præcepto divino veller immolare filium, non poterat sine mendacio dicere, quod filius revertetur ad eos; & tamen instinctu divino locutus est, ac prophetico spiritu, ut docet Ambrosius lib. 1. de Abraham cap. 8. Item idem Patriarcha ex instinctu Dei (ut ibidem asserit Ambrosius) dixit quod Sara non esset sua uxor, sed soror, & ut idem diceret, suavit illi: *Dic quod soror mea es*, ut refertur Genes. 20. Denique Genes. 27. Jacob mentitus est, cum dixit Patri suo Isaac: *Ego sum primogenitus tuus Esau*; & tamen Spiritus Sancti instinctu loquebatur, ut definit Innocentius Papa, in cap. *Gaudemus*, de divorrij.

97. Ad primum responderetur, quod quia Rex Ezechias, juxta ordinem causarum naturalium, tunc moriturus erat, attendendo ad eas præcisè, verè ei dicere oportuit Isaias, *Morieris tu, & non vires*; licet nihilominus de potentia extraordinaria postea supervixerit. Solutio est D. Thomæ 1. p. quæst. 19. art. 7. ad 2. ubi sic ait: *Deus aliquando prænuntiat aliquid futurum, secundum quod continetur in ordine causarum inferiorum, puta secundum dispositionem naturæ, vel meritum; quod tamen non fit, quia aliter est in causa superiori divina: sicut cum prædixit Isaias Ezechia: Dispone domui tue, quia morieris, & non vires; Neque tunc ita evenit, quia ab æterno aliter fuit in scientia & voluntate divina, quæ immutabilis est.*

98. Ad secundum dicendum, prophetiam illam Jonæ fuisse tantum comminatoriam; quod genus prophetiæ non debet impleri, si ille cui fit comminatio, penitentiam agat, ut docet idem S.

Pars IV.

A Doctor 2. 2. quæst. 174. art. 1. & colligitur ex cap. 38. Isaiæ, ubi Dominus dicit: *Si penitentiam egerit gens illa,agam & ego penitentiam super malo quod ego cogitabam facere.* Addo cum Augustino, prophetiam illam aliquo modo fuisse impletam; nam per Jonæ prædicationem, flantibus mœnibus & domibus, Ninive subversa est in pravis moribus.

B Ad tertiam respondet Adrianus quodlib. 1. art. 1. quem sequitur Magister Cano, lib. 2. de locis Theol. cap. 4. quod Abraham mentitus est in illis verbis; sed id non fecit ex instinctu Dei, sed ex motivo proprio, ut celaret sacrificium Isaac filij sui. Neque enim (inquiunt) omnia Patriarcharum & Sanctorum dicta, vel facta, debent aut possunt à peccato excusari, ut exempla de Davidis adulterio, & litteris Uriæ datis, de Samsonis amore erga Dalilam, de Judæ accessu ad Thamar, de Petri negatione, similibusque, manifestè demonstrant.

Sed hæc responsio displicet: quia D. Ambrosius lib. de Abraham cap. 8. & S. Augustinus lib. de mendacio cap. 1. excusant Abraham à mendacio, & docent ipsum Spiritus Sancti instinctu prophetasse, neque contra mentem locutum fuisse, cum dixit: *Postquam adoraverimus, ego & puer revertemur ad vos*, quia sperabat filium suum brevi post immolationem ad vitam revocandum, ut implerentur promissiones de illo factæ. Quod significat Paulus ad Hebræos 11. sic dicens, *Fide Abraham obtulit Isaac, arbitrans quod & à mortuis suscitare potens est illum.*

Ad illud quod subjungitur de Sara, quam dixit esse suam sororem, responder D. Thomas loco citato, ex Augustino in quæstionibus super Genesim, quod Abraham dicens Saram esse suam sororem, veritatem voluit celari, & non mendacium dici; soror enim dicitur, quia filia patris erat: unde & ipse Abraham dicit Genes. 20. *Verè soror mea est filia patris mei, & non matris meæ, quia scilicet ex parte patris ei attinebat.* Addit Isidorus, quod olim uxores, sorores à maritis vocabantur, quod etiam nunc solent facere aliqui mariti: unde Abraham loco citato Genesim solum voluit, quod Sara secum nomine fratris uteretur, & nomen mariti taceret, ut nec ipse occideretur, nec illa captiva duceretur. Quod autem postea Abimelech conquestus sit, quod illum deceptum, nihil probat: quia potius ipse se decepit, non intelligens modum illum colloquendi inter uxoratos.

Ad quartum similiter dicendum est, Jacob non fuisse mentitum, cum dixit patri, *Ego sum primogenitus tuus*; quia primogenita de jure ei debebantur, idque duplici titulo, nempe ob venditionem, & Dei decretum Rebecce significatum, quando ei revelatum est, fore ut major serviret minori. Nec etiam mentitus est, cum dixit, *Ego sum Esau*; tum quia personam ejus gerebat, unde erat Esau representatione externâ, ut loqui solent qui in theatris personam aliquam repræsentant: tum quia se appellabat Esau, non in persona, sed in jure; sicut Joannes dictus est Elias, non in persona, sed in spiritu; & sicut Paulus ad Roman. 9. ait omnes fideles, & in Christum credentes, esse Israëlitas, & filios Abraham. Addo cum Augustino lib. contra mendacium cap. 10. quod Jacob tunc gerebat figuram Christi Domini, qui in similitudinem peccatorum factus est, sicut Jacob hardinis pelibus vestitus, similitudinem gerebat Esau: unde subdit, verba illa Jacob, *Ego sum*

Ec

Esau, non fuisse mendacium, sed mysterium. Similia habet D. Thomas loco supra citato, ubi ait *In Scriptura sacra inducuntur aliquorum gesta, quasi exempla perfectæ virtutis, de quibus non est estimandum, eos fuisse mentios: si que tamen in eorum dictis appareant, qua mendacia videantur, intelligendum est, ea figuratiter & prophetice dicta fuisse.* Et 3. p. quæst. 55. art. 4. ad 1. *Non omne (inquit) quod fingimus, mendacium est, sed quando illud fingimus quod nihil significat, tunc est mendacium: cum autem fictio nostra refertur in aliquam significationem, non est mendacium, sed aliqua figura veritatis: alioquin omnia que à sapientibus viris, vel etiam à Domino, figuratè dicta sunt, mendacia deputabuntur. . . . sicut autem dicta, ita etiam finguntur facta sine mendacio, ad aliquam rem significandam.*

§. I V.

Solvitur argumentum ex ratione petitum.

102. **C**ontra eandem conclusionem potest hoc argumentum obijci. Licet Deus sit beatitudo & vita per essentiam, potest tamen in natura assumpta pati, & mori: Ergo pariter, licet sit prima veritas in dicendo, nihilominus in natura assumpta mentiri & fallere poterit.

103. Sed negatur consequentia & paritas: magnum enim inter falsitatem & mendacium ex una parte, & passibilitatem ac mortem ex alia, discrimen intercedit: nam ut ait D. Thomas 3. p. quæst. 1. art. 1. ad 3. omnes aliæ rationes, quibus creatura à creatore differt, & à Dei sapientia instituta sunt, & ad Deum tanquam ad ultimum finem ordinantur: at verò falsitas, mendacium, & culpa, non sunt instituta à Dei sapientia, nec ad Deum ut ad primam veritatem, vel ad ultimum finem ordinantur, sed potius ab illo avertunt: unde impossibile est divinum suppositum illas assumere, etiam in aliena natura.

104. Explicatur & magis illustratur hæc responsio: Falsitas & malitia sunt mala nature intellectualis, ut talis est, nec ad bonum finem ordinari possunt, subindeque nec induere rationem boni; sed potius avertunt à Deo, qui est prima veritas, & summa bonitas, & illi directè opponuntur, ac proinde privant bono divino: infirmitates autem, puta dolor, & cruciatus, ac ipsa mors, nec à Deo avertunt, aut illo privant, nec sunt mala nature intellectualis, quæ talis, sed sunt particula quædam mala nature sentientis, quæ ad bonum finem ordinari possunt. Unde licet Deus possit pati, & mori in natura assumpta, non tamen mentiri, aut peccare: maxime, quia cum actiones præsertim morales, sint suppositorum, si Deus in natura assumpta mentiretur, vel peccaret, tale mendacium, vel peccatum, divino supposito tribueretur.

105. Instabis: Amphibologia, seu æquivocatio, est quædam species mendacij, cum tam bene ordinetur ad decipiendum, ac mendacium: Sed Christus interdum amphibologiâ, & æquivocatione usus est: Ergo Verbum divinum in natura assumpta etiam mentiri potest. Major patet: Minor probatur primò ex illo Joan. 7. ubi Christus rogantibus consanguineis ut ascenderet templum, respondit: *Ego non ascendam.* Quam responsionem fuisse ambiguum, ex eo constat, quod cum nihilominus postea ascenderit, non manifestè, sed occultè, necessariò fatendum est in illis verbis, *Non ascendam*, alium sensum à Christo fuisse inten-

tum, quàm illum, qui ab auditoribus ejus existimabatur: putabant enim ipsum negare absolute quod ascenderet, ipse verò non negabat absolute se ascensurum, sed cum addito, licet verbis non expresse, scilicet publice & palam. Secundò eadem Minor suadet ex Marci cap. 13. ubi Christus interrogatus à Discipulis de die iudicij, respondit: *De die autem illa, vel hora, nemo scit, neque Angeli in celo, neque Filius hominis.* Quæ responsio vera esse non potuit, nisi intelligeretur à Christo in sensu diverso ab eo quem ejus verba præ se ferunt: unde expositores dicunt communiter, sensum illorum verborum, juxta Christi intentionem, fuisse, nescit Filius hominis ut dicat, & revelat. Pro solutione hujus instantiæ

Notandum est, duobus modis posse aliquem uti amphibologiâ, seu æquivocatione: Primò formaliter, quando scilicet non adsunt aliquæ circumstantiæ, ex quibus audiens devenire possit in cognitionem significationis, vel sensus verborum à loquente intenti: Secundò materialiter, quando nimirum adsunt aliquæ circumstantiæ, quæ facile manifestare possint, in quem sensum vox, vel propositio amphibologica, usurpetur à dicente, ita ut vir prudens possit facile hoc agnoscere, licet audiens, ob negligentiam considerationis circumstantiarum illarum, mentem loquentis non intelligat. Hoc posito.

C Ad instantiam respondeo, quod amphibologia, seu æquivocatio formalis, est quædam species mendacij, non verò illa quæ est solùm materialis: licet enim ille qui amphibologiâ materiali utitur, proferat verba in sensu non communi, sed particulari, eo ipso tamen quod adsint circumstantiæ, quæ possunt sensum illum particularem audiendi indicare, quod ille in alio sensu verba illa accipiat, non provenit ex loquente, nec ex æquivocatione, tanquam ex causa per se, sed solùm ex negligentia auditoris, qui noluit vexari in consideratione circumstantiarum, quæ poterant illi indicare verum sensum verborum à loquente intentum. Unde ad primum exemplum de Christo, dico eum in illa responsione, quæ negavit consanguineis se ascensurum, usum fuisse æquivocatione & amphibologiâ, non formali, sed materiali: ex circumstantia enim petitionis eorum, quæ consistebat in hoc quod palam ascenderet templum, ut in eo manifestaret se mundo, poterant, si attendissent, sufficienter intelligere, in eodem sensu Christum respondisse, se non ascensurum, nempe palam & publice, sed tantum in occulto. Vel ut ait Tolerus, particula *Non*, sumitur pro *Nondum*, juxta id quod mox additur: *Tempus meum nondum est impletum.* id est, nondum venit tempus meum ascendendi.

E Similiter ad secundum dico, Christum in illa responsione, quæ negavit Apostolis se diem iudicij scire, æquivocatione tantum materiali usum fuisse: ex circumstantia enim personæ, hanc responsionem proferentis, quæ eos docuerat, omnia quæ pater habet, filium similiter habere, & aliorum plurium, quæ ipsis ab ea revelata fuerant, poterant sufficienter intelligere, si voluissent attendere, eum non negare absolute se scire diem iudicij, sed solùm cum aliqua restrictione, verbis quidem non expressa, sed tamen ab eo subintellecta, & manifestabili per circumstantiam personæ proferentis.